

Institucions, empreses, premis

Suposo que no li descobriré a ningú la sopa d'allis i constato, un cop més, que la gran diferència que separa els dos grans sistemes mundials d'avui dia -el comunista i capitalista-, està tot just en el major o menor grau d'intervenció de l'Estat en la cosa pública. I en els esforços més o menys descarats, més o menys subtils, per intervenir també en la vida privada dels ciutadans. És d'acord amb aquesta premissa que s'organitza també la producció cultural en un i altre bloc. En el comunista es troba regulada per un intervencionisme estatal que abasta pràcticament tots els àmbits, des dels més estrictament materials -com ara determinar la mena de paper que cal esmerçar en un llibre i el nombre d'exemplars que se n'han de tirar-, fins als més refistoladament "espirituals" -com ara el de precisar la puresa ideològica d'un autor i els límits d'heterodòxia que li són permesos.

En el capitalista -que és en el que m'interessa d'incidir aquí, perquè al capdavant, ens plagui o no, és el que ens toca d'aguantar-, l'ús i el consum de la cultura s'emmarquen en principi dins esquemes empresarials sotmesos a les mateixes lleis de mercat que qualsevol altre producte industrial. Però no per això els poders públics s'estan complementant d'intervenir-hi.

La raó adduïda per justificar aquesta actuació -en forma de subvencions, beques, premis, etc.- és que contribueixen així a fomentar aquest bé col·lectiu pretesament tan preuat que és la cultura, i a sostreure'l en part dels riscos propis de tota economia només basada en la oferta i la demanda. Però tampoc no és menys cert, d'altra banda, que

si les institucions de poder diuen delir-se totes en gran manera per "protegir" la cultura, és perquè aquesta exerceix en la nostra societat, a més de les funcions que li han estat tradicionalment encomanades, la de reflectir la cara benèvola del poder. Segons el grau d'interès que aquest afirmi i demostrï manifestar per la cultura, aquesta projectarà una imatge més o menys agraciada de tal o tal institució i, en definitiva, del partit que hi ha darrera. Tot consisteix aleshores, per part del poder, a intervenir en la cultura -i, si s'escau, fins i tot a intervenir-la -defugint per un igual tant un excés de zel -que desembocaria en l'acusació de dirigisme -com una minva d'afany proteccionista -que ho faria en la d'abstencionisme. Això ho ha entès d'allò més bé la institució de poder per excel·lència, l'Estat, que, en el cas de la societat espanyola, ha estat prou hàbil, a fi de no passar per "dirigista", de transferir totes les competències culturals a les anomenades "comunitats autònomas", però ha sabut també reservar-se per a intervenir pel seu compte en cultura una partida pressupostària que excedeix en més del doble la destinada a tal fi per totes les "comunitats autònomas" juntes! Si deixem ara a un costat aquestes, però, ens trobem que els problemes més pràctics i peremptoris a l'hora de promoure la cultura des del poder han d'enfrontar-los els organismes municipals: manca d'infraestructures bàsiques, idees poc clares sobre planificació cultural, localismes resclosits, etc. En unes tals condicions, a qui adreçar-se en cerca d'ajut? I és arribats aquí que ve a tomb l'anècdota que m'explicava no fa gaire

un acreditat professional de la ràdio d'aquest país. En una ciutat que ens és molt pròxima, van ser-hi convocats uns premis. Dotats, els més substancials, gràcies al mecenatge individual. L'acte de concessió, però, anava a càrrec de l'excel·lentíssim Ajuntament. Calia, per tant, que aquell fos brillant, a fi que aquest pogués capitalitzar-lo convenientment. Què fer?

Els de l'Ajuntament van posar-se en mans d'una empresa privada, pretesament experta en una tal mena de celebracions. Aquesta, però, va aprofitar-se de la bona fe dels edils municipals, i va convertir l'acte en un mitjà per lluir-se i promoure's ella.

Ella i el tifa que hi fa de manies. El locutor al·ludit va rebre una suculent quantitat a canvi de limitar-se només a llegir un text que li havia estat prèviament lliurat. Li pagaven la fama del seu nom, però evidentment no els interessava una demostració en viu dels seus dots de comunicador. Tot calia que estigués sota control. I allí només "comunicaven" els de l'empresa en qüestió. Els únics a manipular-lo tot de manera que el guany d'"imatge" redundés només en benefici d'ells. Per no exposar-se a pecar de dirigistes, per voler delegar a mans privades allò que estaven interessats a promoure, els pobres de l'Ajuntament van abdicar de la seva responsabilitat i del seu mèrit per fer-ne incautamente ofrena a uns pervinguts amb deliris de grandesa. Certament, en afers de cultura, potser és millor heur-se-les amb un ens públic intel·lectualment limitat que no pas amb un particular d'ambició il·limitada.